

Чернік Ю.В.

студент,

Науковий керівник: Коваленко С. О.

кандидат економічних наук, доцент,

Харківський інститут фінансів

Українського державного університету фінансів

та міжнародної торгівлі

СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Система оподаткування в Україні досить складна в порівнянні з системами інших країн світу. Це складність визначення сум податків, постійні зміни в законодавстві, відсутність інструкцій щодо заповнення форм звітності.

Громадяни усіх країн сплачують податки, як частину від своїх доходів на державні потреби. Досконалість методів і форм, за допомогою яких відбувається процес утримання та надходження цих коштів до державного бюджету свідчить про рівень розвитку держави.

Не зважаючи на значну кількість змін, які відбулись у законодавстві нашої країни, на сьогоднішній день важливим залишається питання про зміни на державному та місцевих рівнях, які б надали новий поштовх інвестиційній активності на території нашої держави, посилили зацікавленість відобразити реальний прибуток від здійснення господарської діяльності та відмовитись від тіньової економіки.

Встановлюючи розміри оподаткування доходів фізичних осіб, держава не тільки забезпечує стабільну дохідну базу, а й прагне контролювати діяльність фізичних осіб – суб'єктів господарської діяльності, з метою оптимального здійснення своєї стратегії розвитку.

Система оподаткування фізичних осіб – підприємців поділяється на дві форми: загальну та спрощену.

Загальна система оподаткування фізичних осіб існує з моменту виникнення приватного підприємництва.

Доходи фізичних осіб-підприємців, які обрали загальну систему, отримані протягом календарного року від провадження господарської діяльності, оподатковуються за ставками, визначеними в п. 167.1 ст. 167 Податкового Кодексу України [1]. Так, ставка податку становить 18% бази оподаткування (загальний оподатковуваний дохід – будь-який дохід, який підлягає оподаткуванню, нарахований на користь платника податку протягом звітного податкового періоду).

Фізичні особи-підприємці, які обрали загальну систему оподаткування, не мають пільг щодо повного, або часткового звільнення від сплати певних видів податків і зборів. Перевага загальної системи в тому, що розмір сплачених податків залежить від розміру одержаних доходів та документально підтверджених витрат.

При загальній системі оподаткування на відміну від спрощеної, немає обмежень щодо обсягів реалізації, виду діяльності, кількості найманих

працівників. Основним недоліком загальної системи оподаткування є її складність. Підприємці зобов'язані вести облік і документально підтвердити свої доходи і витрати. При цьому до витрат включаються ті витрати, які документально підтверджені та склад яких визначено відповідно до ст. 138 Податкового Кодексу України [1].

Загальна система оподаткування вигідна для приватних підприємців, які здійснюють діяльність не систематично. Її переваги незаперечні при невисокій рентабельності продаж, так як, об'єктом оподаткування є чистий дохід (дохід мінус витрати).

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності – особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів на сплату єдиного податку. Але сьогодні єдиний податок витратив своє початкове значення і вже не замінює всі податки, тому платники єдиного податку сплачують крім основного і ряд інших податків. Розрахунок бази оподаткування на єдиному податку настільки складний, що податок перестав бути спрощеною системою оподаткування.

Фізична особа-підприємець може бути переведена на загальну систему оподаткування, якщо порушить умови перебування на єдиному податку. Платники єдиного податку зобов'язані перейти на сплату інших податків і зборів (загальну систему оподаткування) у випадках визначених підпунктами 298.2.3 ст. 298 ПКУ.

Але спрощена система оподаткування все ж таки має суттєві переваги над загальною системою:

- підприємці платять фіксовану суму єдиного податку (для 1 та 2 групи єдиний податок сплачується в розмірі від 10% до 20% від мінімальної заробітної плати) або суму у відсотках від обороту – 3% або 5% від доходу (для 3 групи);

- ведеться спрощений облік доходів і витрат;

- підприємцями надається лише дві форми звітності – декларація платника єдиного податку та податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку (ф. № 1ДФ). Платники єдиного податку за ставкою 3% і 5% здають декларацію з податку на додану вартість.

Поряд з перевагами спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва, існують і певні недоліки, що стримують розвиток малого підприємництва в Україні:

- обмеження обсягів виручки, які дають право на використання спрощеної системи оподаткування;

- суми єдиного податку сплачуються авансом за звітний період (квартал). При цьому не враховується, чи буде фактично отримано дохід від здійснення такої діяльності;

- ставка податку є змінною в межах 10-20% від мінімальної заробітної плати і виноситься на розгляд місцевих органів самоврядування;

- постійна зв'язка обліку сплачених податків з податковими органами в цілях мінімізації ризиків нарахування штрафів за несвоєчасну сплату та/ або

сплату не в повному обсязі сум єдиного податку, що складають 50% визначної суми податку за кожен період недоїмки перед бюджетом по даному виду податку.

Дві третини підприємців України тільки завдяки спрощеній системі оподаткування легально здійснюють свою підприємницьку діяльність. Ліквідація такого виду системи оподаткування призведе до масового виходу суб'єктів малого та середнього бізнесу в тіньову економіку. Незважаючи на ряд обмежень, спрощена система оподаткування є більш зручною в застосуванні і найбільш повно дозволяє підприємцю використовувати систему розрахунків готівкою, а це особливо актуально в сфері роздрібної торгівлі та надання побутових послуг населенню. Однак підприємцю при виборі системи оподаткування необхідно зважити всі переваги і недоліки обох систем оподаткування, щоб вибрати найбільш прийнятну і в оподаткуванні, і в застосуванні.

В деяких зарубіжних країнах обсяги надходжень податків від населення значно більші через застосування вищих ставок оподаткування. Але в сучасних умовах України, в зв'язку з тим, що економіка не працює в міру своїх потенційних можливостей, збільшення ставок оподаткування на сучасному етапі, може призвести до ще більшої тінізації економіки.

Зміни у податкових системах розвинених країн, були спрямовані на істотне зниження ставок податків, удосконалення структури пільг, вдосконалення структури податкових надходжень, у тому числі й податку з доходів фізичних осіб, відповідно до економічної стратегії, яка базується на необхідності накопичення державних фінансових ресурсів в обсягах, достатніх для економічного розвитку. Тому й зміни, які повинні відбуватися у податковій сфері України, необхідно узгоджувати із стратегічними пріоритетами розвитку держави. Усунення недоліків систем оподаткування фізичних осіб – підприємців, виключить існуючі проблеми, забезпечить відповідні надходження до бюджету та сприятиме розвитку малого бізнесу у державі.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: Редакція від 27.05.2015 – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-174>
2. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sts.gov.ua>
3. Посібник для фізичних осіб підприємців на загальній системі оподаткування / Українська асоціація прямих продажів: К. – 2015 р. – 66 ст.
4. Бетлій О., Бураковський І., Кравчук К. Спрощена система оподаткування в Україні: оцінка в контексті сучасних реалій. Звіт, підготовлений в рамках програми USAID «Лідерство в економічному врядуванні» (ЛЕВ). Київ, 2015.